

การจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อพัฒนาคุณภาพของชุมชนท้องถิ่น

RESEARCH MANAGEMENT OF RAJABHAT UNIVERSITIES TO QUALITY
DEVELOPMENT OF LOCAL COMMUNITIES

ชัชจรียา ไบลี
Chatjariya Bailee

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
E-mail: chatjariya@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแผนยุทธศาสตร์การจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อพัฒนาคุณภาพของชุมชนท้องถิ่น ผลการสังเคราะห์และวิเคราะห์เอกสาร พบว่า แผนยุทธศาสตร์การจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของชุมชนท้องถิ่นประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์ คือ (1) พัฒนาระบบสารสนเทศด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (2) สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายการวิจัยภาคีต่าง ๆ เพื่อระดมทรัพยากรการวิจัย (3) พัฒนาศักยภาพและความสามารถบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทุกระดับ (4) สร้างบรรยากาศและโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยให้งานวิจัยของหน่วยงานเป็นงานปกติขององค์กร (5) การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการงานวิจัยอย่างเป็นระบบครบวงจร และ (6) ผลักดันผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ในชุมชน

คำสำคัญ :

การจัดการงานวิจัย พัฒนาคุณภาพ ชุมชนท้องถิ่น

ABSTRACT

The study aims to propose strategic plan for research management of Rajabhat Universities to develop quality of local communities. The findings show that the strategic plan of research management to develop quality of local communities focuses on 6 areas: (1) development of research information system for local communities, (2) building cooperation between research networking, (3) developing potential and enhancing competency of all personnel working in research sector, (4) building research based environment and research facilitations, (5) strengthening all research processes, and (6) implementation of the research results in the communities.

Keywords :

Research Management, Quality Development, Local Communities

บทนำ

จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ ผลิตบัณฑิต วิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม ดัชนีชี้วัด (KPIs) สำคัญที่บ่งบอกเชิงคุณภาพ ได้แก่ สัดส่วนอาจารย์วุฒิปริญญาเอก ตำแหน่งทางวิชาการ โดยเฉพาะตำแหน่งศาสตราจารย์ ประสิทธิภาพ การผลิตผลงานวิชาการ งานวิจัย และการจดสิทธิบัตร การมีบรรยากาศการวิจัย และพัฒนานวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเป็น 4 กลุ่ม เป็นไปตามการกำกับนโยบายของมหาวิทยาลัย ควบคู่ไปกับการประเมินมาตรฐานการศึกษา ที่สอดคล้องกับกลุ่มอุดมศึกษาที่มีพันธกิจต่างกัน กลไกจัดสรรทรัพยากรจากฝ่ายรัฐอย่างมีทิศทางและเป้าหมาย และการระดมทรัพยากร ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2550) ได้จัดสถาบันอุดมศึกษาเป็น 4 กลุ่ม (category) คือ 1) มหาวิทยาลัยวิจัย (research university) และมหาวิทยาลัยบัณฑิตศึกษา (graduate university) 2) กลุ่มมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี/มหาวิทยาลัยเฉพาะทาง (specialized university) และมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (comprehensive university) 3) กลุ่มมหาวิทยาลัยสี่ปี (4-year university) และมหาวิทยาลัยศิลปศาสตร์ (liberal arts university) และ 4) กลุ่มวิทยาลัยชุมชน (community colleges) ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคทั่วประเทศ มีหน้าที่หลัก ในด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญา การวิจัย ทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม และบริการวิชาการแก่ชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

การวิจัยเป็นบทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัยในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อาจารย์มีหน้าที่หลักที่จะต้องทั้งสอนและวิจัยควบคู่กันไป ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์อุดมศึกษาในกลุ่มไหน ก็จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ แต่จะแตกต่างกันตามเกณฑ์การประเมินตามตัวบ่งชี้แยกตามประเภทของมหาวิทยาลัยว่าจัดอยู่ในกลุ่มใด มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญหนึ่ง ในการเพิ่มศักยภาพของประเทศในระดับนานาชาติหรือเวทีสากล ผ่านการสร้างและพัฒนากำลังคนและการสร้างความรู้และนวัตกรรมผ่านระบบวิจัยและพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษา เพื่อประโยชน์ในภาคการผลิตโครงสร้างพื้นฐานและการยกระดับความเข้มแข็งของสังคมโดยรวม โดยผ่านกระบวนการจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากศักยภาพและความสามารถด้านวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย และบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพทั้งสิ้น ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษา และได้มาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง

บทบาทของมหาวิทยาลัยในการจัดระบบการจัดการงานวิจัย

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) มีเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดแผนในปี พ.ศ. 2565 คือ การยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทยเพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษา บนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ การออกแบบโดยคำนึงถึงมิติบูรณาการ และองค์รวมของการพัฒนาอุดมศึกษา เพื่อกำหนดทิศทาง

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงการพัฒนาหลายมิติ เช่น ด้านวิชาการ ความเป็นครู ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ความสามารถด้านการวิจัย สมรรถนะทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ตนรับผิดชอบ สนับสนุนการทำงานในระบบเครือข่ายอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน เชื่อมโยงเครือข่ายอุดมศึกษากับภาคการผลิต การสร้างและพัฒนาเส้นทางอาชีพ “นักวิจัยอาชีพ” ร่วมกับภาคเอกชน โครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ของอุดมศึกษา รัฐจะให้การสนับสนุนการศึกษาในหลักสูตร “ศิลปศาสตร์” (liberal arts education) ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพันธกิจของบางสถาบันให้เป็นมหาวิทยาลัยด้านศิลปศาสตร์เต็มรูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550) นักวิจัยต้องมีกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นโลกทัศน์ที่ผู้ทำวิจัยมีต่อปรากฏการณ์หรือความจริงที่เกิดขึ้น จนสามารถพัฒนาเป็นชุดความคิดที่มีแนวทางปฏิบัติ ในการค้นคว้าหาวิธีการเก็บข้อมูล และหาวิธีการทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์หรือความจริงนั้น ตลอดจนหาข้อสรุปเพื่อสร้างแนวความคิด และแนวปฏิบัติให้เป็นแบบแผน แบบจำลอง รวมทั้งค่านิยมเพื่อจุดมุ่งหมายในการจัดการตนเอง ชุมชน และสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นหน้าที่ของอาจารย์อุดมศึกษาที่จะต้องลงพื้นที่ในชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชุมชนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ด้วยการบริการวิชาการ หรือกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ (ปิยะวัติ บุญ-หลง, 2548)

มหาวิทยาลัยมีบทบาทในการวิจัย การให้บริการฝึกอบรม และบริการที่มีวิชาการเป็นฐาน ตลอดจนการชี้แนะเตือนสติสังคม อันเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังจากมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น แต่ความจำกัดของทรัพยากร ทั้งทรัพยากรด้านการเงิน บุคลากร และสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ ไม่ได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่พึงจะเป็น อาจารย์เป็นองค์ประกอบหลัก ที่มีความเป็นวิชาชีพ และมีความสามารถด้านวิจัยที่ประกอบด้วย ด้านองค์การวิจัย ผู้บริหาร การจัดการงานวิจัย และเครือข่าย (จรัส สุวรรณเวลา, 2551) ในการนำระบบกลไกการขับเคลื่อนการวิจัยของชาติ มาใช้เพื่อการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนทุนวิจัย หรือหน่วยงานที่บริหารจัดการ เพื่อให้เกิดระบบวิจัยของประเทศที่ครบวงจร สามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งภาคประชาชน ภาคเอกชน หรือหน่วยงานราชการที่จะนำผลงานวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดความเข้มแข็งต่อการพัฒนาบุคลากรในประเทศ โดยฐานความรู้จะถูกนำไปพัฒนาให้สังคม เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และเกิดประโยชน์อย่างยาวนาน และอย่างมีกลยุทธ์ ในการสร้างระบบและกระบวนการบริหารงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีกลไกการขับเคลื่อนงานวิจัยของชาติ ทั้งในระดับหน่วยงาน ระดับภูมิภาค และระดับชาติ ที่มีคุณสมบัติที่สำคัญ 6 ประการ คือ 1) การทำงานเป็นระบบ 2) การทำงานในลักษณะแรงเสริมเพิ่มทั้งภายในและระหว่างองค์กร 3) การใช้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) การคำนึงถึงการขยายผลสำเร็จ 5) การคำนึงถึงคุณภาพมาตรฐาน 6) การทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของประเทศในช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่าน (อานนท์ บุญยรัตเวช, 2552) ซึ่ง ศรีสุมภาพ จิตร์ภิรมย์ศรี และคณะ (2550) ได้เสนอองค์ประกอบระบบการประกันคุณภาพงานวิจัยไว้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ระบบและกลไกในการพัฒนานักวิจัย 2) ระบบการจัดหาและจัดการแหล่งทุน 3) ระบบการเผยแพร่และประยุกต์ใช้ประโยชน์จากการวิจัย 4) ระบบสารสนเทศการวิจัย และ 5) การสร้างเครือข่ายระบบการวิจัยภายในและภายนอกคณะหรือหน่วยงานมหาวิทยาลัย จากการวิจัยของ ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2549) พบว่า การบริหารงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ

ทางการวิจัยของผู้บริหารทุกระดับ กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วมที่ชัดเจน กำหนดทิศทางและแผนงานวิจัยระยะยาวที่เป็นระบบและเอกภาพ สร้างกลุ่มนักวิจัยทำโครงการวิจัยร่วมกับองค์การภายนอกในระดับนานาชาติ สร้างระบบ “networking” กับหน่วยงานที่มีความชำนาญการวิจัย แสวงหา chair professor แลกเปลี่ยนบุคลากรกับมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของโลก ส่งเสริมโครงการวิจัยหลังปริญญาเอก จัดโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการทำวิจัย กำหนดเป้าหมายผลผลิตของงานวิจัย สนับสนุนการทำวิจัยในรูปแบบที่หลากหลาย มีกลไกการบริหารงานเชิงวิชาการในระดับภาควิชาหรือสาขาวิชา โดยที่ ประเวศ วะสี (2551) ได้เสนอแนะให้ สกว. ทำยุทธศาสตร์ปัญญาวิวัฒน์ หรือการพัฒนาปัญญาอย่างก้าวกระโดด โดยให้นักวิจัยร่วมกันวางแผนว่าจะทำอะไร และต้องทำอย่างไรบ้าง โดยทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ในลักษณะของการวิจัยเชิงนโยบายและบูรณาการ รวมถึงการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ผู้ใช้ประโยชน์ ในทัศนะของ ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2551) กล่าวว่า สำหรับสังคมยุคใหม่คนเก่งจะต้องทำสิ่งที่เปี่ยมเป้าหมายให้สำเร็จ โดยวิธีใดก็ได้ แต่ “วิธีการ” ก็ยังคงมีความสำคัญเท่า ๆ กับ “ผลที่ต้องการ” เนื่องจากวิธีการที่ถูกต้อง จะใช้ได้เฉพาะกับภารกิจที่ตั้งงามที่ถูกต้อง แต่จะไม่ใช้กับภารกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ผลที่ได้จึงจะเป็นผลที่ยั่งยืนต่อสังคมอย่างแท้จริง ซึ่ง สมชาติ โสภณธณฤทธิ์ (2551) ให้ทัศนะว่า ปัจจัยที่ทำให้ผลงานวิจัยสู่ผู้ใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1) นักวิจัยต้องร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคธุรกิจอุตสาหกรรม เพื่อที่จะได้ทราบปัญหาและความต้องการของภาคเอกชน ถ้าเป็นไปได้มีนักวิจัยจากภาคเอกชนมาร่วมงานด้วย ผลงานวิจัยที่ออกมาจะมีศักยภาพที่สามารถนำไปใช้ได้จริง 2) การทำวิจัยเป็นทีม จะสามารถนำไปสู่การใช้เชิงพาณิชย์ ต้องใช้ความรู้แบบสหสาขา ต้องมีนักวิจัยที่มีความรู้หลายๆด้าน มาร่วมทีมทำวิจัย สอดคล้องกับการวิจัยของ ฌอนมววรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2549) กล่าวคือ การวิจัยร่วมกับองค์การภายนอกอื่นๆ เพื่อให้การวิจัยและผลงานวิจัยนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง นอกจากนี้ ตัวบ่งชี้การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ ด้านงานวิจัยได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติ/นานาชาติ ที่มีการตรวจคัดคุณภาพงานวิจัยได้รับการอ้างอิง (citation) หรือนำไปใช้แก้ปัญหาให้กับชุมชนในระดับชาติ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ระดับชาติหรือนานาชาติที่มีการตรวจคัดคุณภาพ ตลอดจนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากผลงานวิจัย เช่น สิทธิบัตร (patent) อนุสิทธิบัตร (petty patent) เครื่องหมายการค้าหรือยี่ห้อ (trademark) หรือลิขสิทธิ์ (copyright) โดยที่ Ed Batista (2008) ได้นำเสนอองค์ประกอบขององค์การที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย คนในองค์กร วัฒนธรรมในองค์กร และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในองค์กร ในทัศนะของ Bud Bilanich (2009) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการองค์การที่มีประสิทธิผล สามารถกระทำให้บรรลุผลสำเร็จสูง ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ 1) มีความชัดเจน อาทิเช่น พันธกิจ ศาสตร์และศิลป์ คุณค่า และยุทธศาสตร์ 2) มีความรับผิดชอบ อาทิเช่น การคัดเลือก การกำหนดเป้าหมาย การฝึกอบรม ระบบการให้รางวัล/สิ่งตอบแทน และภาวะผู้นำ 3) วิธีการดำเนินการ อาทิเช่น กลไกในการประสานงานระบบควบคุม ระบบวางแผนและความสามารถใช้งานด้วยความเป็นเลิศ 4) ความสัมพันธ์ อาทิเช่น ผู้ลงทุน ชุมชน ผู้มีอำนาจควบคุม ผู้จัดหาสิ่งของให้ และลูกค้า

ระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของชุมชนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยในท้องถิ่นควรคำนึงถึงการเป็นอุดมศึกษาของท้องถิ่น การพัฒนาบัณฑิตศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนางานวิจัย

ซึ่งบทบาทภาครัฐในการวิจัย เป็นการหนุนเสริมกิจกรรมการวิจัยและพัฒนา จะค่อยๆ ถอยห่างจากภาครัฐที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนไปสู่ภาคเอกชน การมีส่วนร่วมของคณาจารย์ในการวิจัย จะเพิ่มคุณภาพของการเรียนการสอนนักศึกษา มีโอกาสในการเรียนรู้โดยผ่านการวิจัย และงานวิจัยแสดงถึงความก้าวหน้าและทันสมัยของสาขาวิชา มหาวิทยาลัยต้องผสมผสานการบุกเบิกแสวงหาสะสมถ่ายทอดและใช้ประโยชน์ของความรู้ครบวงจร ความมีอิสระทางปัญญาสามารถพึ่งตนเองทางวิชาการได้ อีกทั้งยังนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์กับชุมชนและสังคม บทบาทภาครัฐในการสนับสนุนการวิจัย นำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย โครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านการวิจัย ในการทำงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัย ต้องให้สอดคล้องประเด็นนโยบายและยุทธศาสตร์ของการจัดการงานวิจัยของประเทศ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 นโยบายและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) (ราชกิจจานุเบกษา, 2554)	ยุทธศาสตร์การพัฒนา มี 6 ยุทธศาสตร์ 1) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน 3) ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตรความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โดยภาครัฐให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน 4) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรมให้เป็นพลังขับเคลื่อน การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน เน้นการนำความคิดสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นทรัพยากรสินทางปัญญา วิจัยและพัฒนาไปต่อยอดถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์สังคมและชุมชนโดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคการผลิต 5) ยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม 6) ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญ
แผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงาน คณะกรรมการ การอุดมศึกษา, 2556)	วิสัยทัศน์ปี 2559 “อุดมศึกษาเป็นแหล่งองค์ความรู้และพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืนสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11(พ.ศ.2555-2559) บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสูงในสังคมประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษาระดับนานาชาติ” ตัวบ่งชี้ด้านวิจัย คือ คะแนนเฉลี่ยจากงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์/เผยแพร่ต่อจำนวนอาจารย์ ≥ 3.51 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 1) เปลี่ยนระบบการนำองค์กรให้ขับเคลื่อนอุดมศึกษาแบบองค์รวม 2) พัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพและพัฒนาผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์ 3) ยกระดับคุณภาพบัณฑิตอย่างก้าวกระโดด 4) ปฏิรูปการบริหารการเงินอุดมศึกษาเพื่อขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงาน คณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ, 2556)	วิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2555-2559) คือ “ประเทศไทยมีและใช้งานวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” โดยมีการกำหนดพันธกิจการวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) คือ “พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าสามารถประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสมและแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม” ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ประกอบด้วย 1) การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม 2) การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ 3) การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางวัฒนธรรมและบุคลากรทางการวิจัย 5) การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลการวิจัยนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากรและภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญ
ยุทธศาสตร์ สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.) พ.ศ. 2557-2560 ฉบับทบทวน พ.ศ. 2559 (สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย , 2559)	ยุทธศาสตร์ สกว. 2557 - 2560 ฉบับทบทวน พ.ศ. 2559 ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบกำกับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การสนับสนุนการวิจัย ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ 1) การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาในประเด็นสำคัญเพื่อสร้างองค์ความรู้นวัตกรรมทรัพย์สินทางปัญญาและนโยบายที่ถูกต้องและเพียงพอตรงกับปัญหาและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนสังคมและประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การสร้างและการเพิ่มศักยภาพของนักวิจัยบุคลากรวิจัยเครือข่ายวิจัยและองค์กรวิจัยให้มีขีดความสามารถในระดับชาติและนานาชาติ 3) การพัฒนาระบบวิจัยที่มีประสิทธิภาพมีการทำงานเป็นเครือข่ายและเชื่อมโยงสู่สากล 4) การบริหารจัดการเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศการพัฒนาระบบการสื่อสารและการเชื่อมโยงกับสังคมและฝ่ายนโยบายเพื่อให้เห็นคุณค่าของความรู้และงานวิจัย 5) การพัฒนาองค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อพัฒนาคุณภาพของชุมชนท้องถิ่น ได้พัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันมาโดยลำดับ สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู (2544) มียุทธศาสตร์การวิจัยโดยยึดพื้นที่ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยมีมาตรการ คือ จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานการวิจัยระดับสถาบันเพื่อกำหนดปัญหา พื้นที่ และทิศทางการวิจัย และจัดทำแผนปฏิบัติการวิจัยในด้านต่าง ๆ ผู้ประสานงานเครือข่าย เต็มดวง ตรีธัญญพงศ์ (2548) ได้เสนอทัศนะว่า “เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีเงื่อนไข ปัจจัยเหมาะสมเป็นกลไกของระบบวิจัยการศึกษาเพื่อท้องถิ่น ” คือ 1) เป็นสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น มีรากฐานจากการเป็นสถาบันผลิตและพัฒนาครูมายาวนาน มีศิษย์เก่า เครือข่ายการทำงานครอบคลุมแทบทุกพื้นที่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏยังทำงานเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกันทั่วประเทศ 2) เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พัฒนางานวิจัย และระบบบริหารจัดการคุณภาพงานวิจัย แบ่งเป็นระดับภาพรวม มีคณะกรรมการนโยบายการวิจัย เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ระดับเครือข่าย มี 2 มิติ คือ มิติประเด็นวิจัย และมิติพื้นที่ 3) เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏมีกองทุน 100 ปีการฝึกหัดครูไทย นอกจากนี้ บทบาทและกลไกของระบบวิจัยการศึกษาเพื่อท้องถิ่น คือ ใช้กลไกของมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งดำเนินการ โดยเชื่อมโยงบูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ผู้ประสานงานจาก สกว. พชริน ดำรงกิตติกุล (2547) ได้กล่าวไว้ว่า งานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยความร่วมมือและการสนับสนุนจาก สกว. ด้านการบริหารจัดการคุณภาพงานวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏร่วมกับชุมชน ทำงานพัฒนาท้องถิ่น โดยการใช้ "กระบวนการวิจัย" เป็น "เครื่องมือปฏิบัติงาน" แบบมีส่วนร่วมกับคนท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนท้องถิ่นได้มา “ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ” เป็นเครือข่ายกัน มีการจัดการให้เกิดการขับเคลื่อนงานวิจัย ทำให้มีกระบวนการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยที่เอื้อให้อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏทำวิจัยได้ บูรณาการการเรียน การสอน การวิจัย และบริการวิชาการ เป็นเรื่องเดียวกัน โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏได้ร่วมทำวิจัย ผลจากการบูรณาการ ทำให้มีโอกาสร่วมทำวิจัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน โดยเฉพาะการทำวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ขับเคลื่อนระบบบริหารจัดการ “คุณภาพงานวิจัย ” โดยการทำงานร่วมกับ สกว. ในลักษณะเป็นที่ปรึกษา ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมวางแผนงานพัฒนางานวิจัย ทั้งระดับส่วนกลาง ระดับเครือข่ายการวิจัย ระดับสถาบัน และการร่วมประชุมกับผู้บริหารงานวิจัย สกว. เข้ามามีบทบาทเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้กระตุ้น (catalyst) ให้เกิดการขับเคลื่อนงานวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏ อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับหน่วยงานระดับนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย เชื่อมโยงผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละด้านทำงานร่วมกับนักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ และ สกว. เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการวิจัยด้วย ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏมีวัฒนธรรมเป็น “เครือข่าย” และจิตวิญญาณเพื่อท้องถิ่น

จากกรณีศึกษาการจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 6 ด้าน (ซุซจรียา ไบลี, 2553) ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบสารสนเทศด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

แนวทางปฏิบัติ มีมาตรการดังนี้

- 1) สร้างและจัดหาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวิจัยทุกระดับโดยคำนึงการยอมรับและความถูกต้อง ให้มีความน่าเชื่อถือ
- 2) สร้างความพร้อมในด้านบุคลากร และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับ

สถาบันวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายการวิจัย/ภาคีต่าง ๆ

แนวทางปฏิบัติ มีมาตรการ ดังนี้

- 1) สร้างกระบวนการความร่วมมือกับเครือข่ายการวิจัย/ภาคีต่าง ๆ จากหน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อระดมทรัพยากรการวิจัย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพและความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทุกระดับ

แนวทางปฏิบัติ มีมาตรการดังนี้

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนทุกรูปแบบในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทุกระดับ
- 2) สภามหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายระดับมหาวิทยาลัยให้มีความเข้มแข็งด้านการวิจัยกำหนดนโยบายทิศทาง และแนวทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยให้ชัดเจน
- 3) สร้างกลไกในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างบรรยากาศและโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยให้งานวิจัยของหน่วยงานเป็นงานปกติขององค์กร

แนวทางปฏิบัติ มีมาตรการดังนี้

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน โดยปรับปรุงระบบการบริหารงานวิจัย ที่มีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนงานส่งเสริมการวิจัยให้เอื้อต่อการดำเนินงานให้คล่องตัวและฉับไว อาทิเช่น ปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อการวิจัยจัดโครงการหรือกิจกรรมให้เกิดความสนใจในการวิจัย และจัดหาแหล่งทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศ เป็นต้น
- 2) สร้างขวัญและกำลังใจแก่นักวิจัย เช่น ให้ค่าตอบแทนนักวิจัยอย่างเหมาะสมให้ความดีความชอบ ให้ภาระงานวิจัยอย่างเหมาะสม
- 3) สร้างสังคมวิจัย ให้เป็นวัฒนธรรมองค์กร ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมด้านงานวิจัย ให้เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการงานวิจัยอย่างเป็นระบบครบวงจร

แนวทางปฏิบัติ มีมาตรการดังนี้

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการจัดการงานวิจัยทุกรูปแบบอย่างเป็นระบบครบวงจร

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ผลักดันผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ในชุมชน

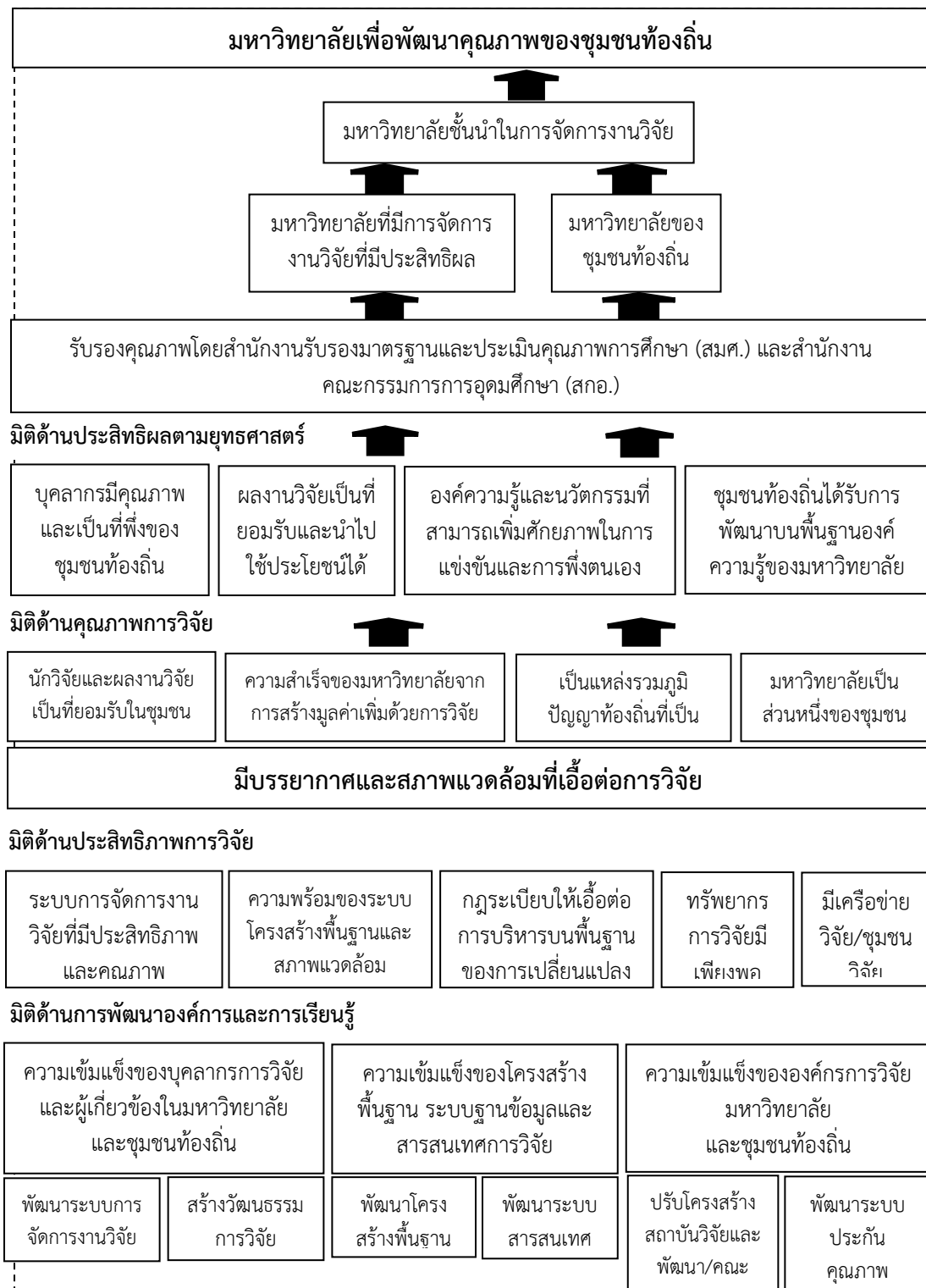
แนวทางปฏิบัติ มีมาตรการดังนี้

- 1) ส่งเสริมสนับสนุนทุกรูปแบบเพื่อผลักดันให้นักวิจัยนำผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ในชุมชน

สรุป

ยุทธศาสตร์การจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของชุมชนท้องถิ่นประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ด้าน คือ 1) พัฒนาระบบสารสนเทศด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น 2) สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายการวิจัยภาคีต่าง ๆ เพื่อระดมทรัพยากรการวิจัย 3) พัฒนาศักยภาพและความสามารถบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทุกระดับ 4) สร้างบรรยากาศและโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยให้งานวิจัยของหน่วยงานเป็นงานปกติขององค์กร 5) การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการงานวิจัยอย่างเป็นระบบครบวงจร และ 6) ผลักดันผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ในชุมชน

ยุทธศาสตร์การจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิผลที่อาจจะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นำสรุปตามหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award หรือ PMQA) โดยกำหนดเป็นแผนที่ยุทธศาสตร์การจัดการงานวิจัย (research strategic map) 4 มิติ ได้ดังนี้ คือ มิติด้านประสิทธิผลตามยุทธศาสตร์ มิติด้านคุณภาพการวิจัย มิติด้านประสิทธิภาพการวิจัย และมิติด้านการพัฒนาองค์กรและการเรียนรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนที่ยุทธศาสตร์การจัดการงานวิจัย (research strategic map)
ที่มา: ชัชจริยา ใบลี, 2553

บรรณานุกรม

- จรัส สุวรรณเวลา. (2551). **ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ซัซจรียา ไบลี. (2553). **ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2551). “เพื่ออนาคต : สำคัญที่วิธีการ.” **ประชาคมวิจัย**. 13(77), 58-60.
- เต็มดวง ตริธัญญพงศ์. (2548). **ระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเครือข่ายสถาบันราชภัฏ** **ปีงบประมาณ 2547**. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคมพ.ศ. 2559 สืบค้นจาก www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9480000084038.
- ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2549). **อนาคตภาพการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2551). **นักวิจัยทั่วไทย ร่วมงานประชุมวิชาการประจำปี สกว. ประชาคมวิจัย**. 14(82) พฤศจิกายน-ธันวาคม 2551, 53-56.
- ปิยะวัติ บุญ-หลง. (2548). “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น.” **ประชาคมวิจัย**. 6(2), 4-7.
- พัชริน ดำรงกิตติกุล. (2547). **รากแก้วแห่งปัญญา : เครือข่าย ม.ราชภัฏ ความร่วมมือกับ สกว. “ขับเคลื่อนงานวิจัย” เพื่อพัฒนาท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2559 จาก www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9470000101411.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)**. เล่ม 128 ตอนพิเศษ 152 ง 14 ธันวาคม 2554.
- ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี และคณะ. (2550). **ระบบบริหารงานวิจัยสำหรับมหาวิทยาลัยภูมิภาค : กรณีศึกษาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สมชาติ โสภณรณฤทธิ์. (2551). “จากวันนั้น.....ถึงวันนี้.” **ประชาคมวิจัย**. 14(80), 25-30.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2547). **การบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2559). **ยุทธศาสตร์ พ.ศ.2557-2560 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฉบับทบทวน พ.ศ. 2559**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทซีโน พับลิชชิ่ง แอนด์แพคเกจจิ้ง จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2556). **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู. (2544). **กรอบความคิดและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการดำเนินงานวิจัยในสถาบันราชภัฏ**. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- อานนท์ บุญยรัตเวช. (2552). กลไกการขับเคลื่อนการวิจัยของชาติ (CRO). **จดหมายข่าว วช.**, 4(20) ธันวาคม 2551- มกราคม 2552, 3.
- Bud Bilanich. (2009). **Organization effectiveness**. Retrieved July 6, 2016, from <http://www.budbilanich.com/OE-services.htm>
- Ed Batista. (2008). **Key elements of organization effectiveness**. Retrieved June 25, 2016, from <http://edbatista.typepad.com/edbatista/images/2008/05/Effectiveness.html>.